

Bondar N. V. «What is under the original kohviku?...» (Estimatonim and peasant flavor in brother's Tiutiunnyks' speech).

Summary

This article shows the main peculiarities of expression and semantic content of subframe «peasant's clothes» in brother's Tiutiunnyks' speech. The purpose of the study is to investigate the semantics, to find out national specificities estimatonims, to record the structure of the Ukrainian «peasant's» costume (especially in Poltava region). According to this, it is possible to determine the main tasks – analysis of lexical units representing estimatonim frame elements; associative models with the names of clothes and shoes; the lexico-semantic content of these structures.

As a result of the analysis we have revealed the main complex construction of subframe «peasant's clothes». There are different ethnographic names of Poltava region among the lexical units, which are representing estimatonim frame elements.

Many estimatonim in Tiutiunnyks' speech is not just a vivid expression of «village's» life. It also expresses the main spiritual values and the history of the Poltava region, Ukrainian people. The main dominants of these values are: hard work, «modesty», «humility», «piety», «conscience» etc. Analysis of estimately metaphorical models is the prospect of further research.

Key words: *estimatonim, concept, kulturema, mentality, subfram.*

УДК 81'44

Буряк В. В.,

аспірант кафедри загального мовознавства

Львівського національного університету імені Івана Франка

E-mail: vira.burak@ukr.net

ЗІСТАВЛЕННЯ НОМЕНІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЧОЛОВІКА У ПРОЦЕСІ УЗАКОНЕННЯ ШЛЮБНИХ СТОСУНКІВ НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВ

У статті проведено контрастивний аналіз номенів чоловіка у процесі узаконення шлюбних стосунків в українській та польській мовах. Враховано особливості контрастивного аналізу номінацій динамічного денотата. Обґрунтовано тезу про неналежність номінацій денотата у нових часо-просторових ситуаціях до розряду синонімів.

Ключові слова: *контрастивна семантика, синонімія, динамічний денотат, номінація, міжмовні лексичні відповідники, мовна картина світу.*

Дослідження людини крізь призму мови – одне із найцікавіших та водночас найскладніших завдань лінгвістики ХХІ століття. Найважче піддається спостереженню й аналізу динамічність психіки, що зумовлює нестабільність системи координат «Людина – Світ». Скільки мов – стільки способів бачення світу, стільки відмінних систем координат, які перебувають у постійному русі, проте зберігають стан хиткої рівноваги. Сучасність охоплена глобалізаційними процесами, тому саме зараз надзвичайно важливо зберегти риси культурної ідентичності. Завдяки засвоєнню здобутків порівняльно-історичного, типологічного, структурного та когнітивного мовознавства стало можливим вивчення мов у зіставному аспекті. Лексика якнайкраще реагує на динаміку позамовної дійсності і відбиває на знаковому рівні етноспецифічне світосприйняття. Проблема міжмовних лексичних відповідників займає важливе місце серед актуальних питань зіставної семантики. Існує чимало підходів до її вирішення, розроблених у межах теорії перекладу [22], лексикографії [26; 30] та контрастивної лінгвістики [17; 28]. На сьогодні відомо три параметри зіставного дослідження лексичної семантики: семасіологічний, ономасіологічний та прагматичний. З метою встановлення культурноспецифічних компонентів значення найефективнішим постає семасіологічний параметр. Результатом багатолітньої праці колективу мовознавців під керівництвом І. А. Стерніна стало створення механізму виокремлення культурних конотацій у семантичних структурах лексем контрастивної пари [28, с. 54] Розв'язання проблеми культурної еквівалентності міжмовних відповідників у такий спосіб значно підвищило адекватність перекладацької діяльності, вплинуло на якість укладання лексикографічних джерел та стало базою для зіставних лінгвістичних досліджень. Проте залишається багато питань, які потребують уточнення. У першу чергу це стосується

особливостей застосування аналізу до різних лексичних груп. Окрім цього, базове поняття, яким оперують дослідники, класифікуючи типи лексичних відповідників, – це внутрішньомовна синонімія. За наявності чи відсутності синонімів у лексеми вихідної мови розрізняють векторний та лінійний типи відповідності. [28, с. 23] Проте, як відомо, питання визначення і класифікації синонімів досі залишається відкритим. Внаслідок відсутності згоди щодо критеріїв синонімічності автори лексикографічних джерел подають відмінні синонімічні ряди. Це створює складнощі при застосуванні контрастивного аналізу, який включає вибірку і зіставлення лексем на матеріалі словників і текстів. Отже, щоб ефективно застосувати цю методику, необхідно визначити критерії синонімічності й обґрунтувати теоретичні положення розрізнення квазісинонімів.

Більшість вчених погоджується, що основними критеріями синонімічності є близькість значення слів і можливість взаємозаміни у декількох контекстах. [12; 13; 14]. Проте існує лише невелика кількість синонімів, до яких цей принцип може бути застосованим, оскільки більшість з них відрізняється із семантичного або емоційно-стилістичного боку [8, с. 79]. Взаємозамінність синонімів як називання предмета чи явища різними словами вказує на те, що один денотат може мати декілька номінацій, у семантичній структурі яких спільні денотативні семи і відмінні конотативні. При розгляді явища синонімії необхідно також враховувати особливості функціонування слова у мові і мовленні [21, с. 370], адже актуалізація синоніма у контексті значною мірою залежить від мовної компетенції мовця і валентності обраного слова. При цьому референт залишається незмінним, динамічним є лише мовець: потік його свідомості та обрані ним засоби реалізації суб'єктивної модальності [10, с. 191]. Враховуючи це, В. Левицький пропонує власну типологію синонімів: 1) *парадигматичні* (системномовні); 2) *синтагматичні* (мовленнєві); 3) *парадигматико-синтагматичні* (перехідного типу) [21, с. 368]. Лише у парадигматико-синтагматичних синонімів збігаються денотативний, сигніфікативний та конотативний компоненти значення, що зумовлює їхню взаємозамінність у контекстах, і, на думку дослідника, саме їх слід вважати справжніми синонімами. Ми погоджуємося із таким визначенням і беремо його як теоретичну основу власного дослідження.

У цій статті обґрунтовується відсутність синонімії між номенами, що позначають динамічний денотат (той, який може функціонувати в різних ситуаціях, змінних у часі). **Метою** є: 1) виокремити синонімічні ряди лексичної групи «чоловік у процесі узаконення шлюбних стосунків» в українській та польській мовах; 2) проаналізувати семний склад цих лексичних одиниць; 3) порівняти виокремлені синонімічні ряди для з'ясування їхньої семантичної тотожності чи нетотожності.

Сформульована мета ставить перед нами такі **завдання**: 1) виокремити номени досліджуваного поняття з україномовних лексикографічних джерел; 2) проаналізувати контексти їх вживання у художніх творах; 3) зробити вибірку міжмовних відповідників за двомовними словниками; 4) проаналізувати контексти вживання польських номенів; 5) здійснити семний аналіз усіх лексем, опираючись на словникові дефініції й інтерпретацію контекстуальних значень; 6) сформулювати контрастивні пари; 7) здійснити диференційне тлумачення значень одиниць у контрастивних парах.

Унікальність людини як об'єкта дослідження в тому, що вона завжди залишається суб'єктом. Це зумовлює специфіку номінації, оскільки людину слід розглядати як динамічний денотат. Осмислення денотата у кожній ситуації супроводжується формуванням нового поняття, яке закріплюється мовним знаком. Номінація здійснюється за найбільш прикметною для мовців функціональною ознакою об'єкта у конкретній ситуації [2, с. 36]. Попри всі відмінності між людьми, їм властиво потрапляти в ряд ситуацій, які, часто повторюючись, стають звичними схемами поведінки у межах етноспільноти. Однією із таких схем є процес узаконення шлюбних стосунків з метою створення сім'ї. У традиційних культурах європейського ареалу шлюб укладається між особами протилежної статі, які пройшли усі етапи схвалення цього союзу: згода між собою, згода від батьків, згода від Бога та суспільства. Кожен етап – це нова ситуація, в якій індивід сприймається іншим, ніж був до того, адже він набуває нового суспільного статусу, а відтак – і нової оцінки. Це супроводжується номінацією, яка містить вказівку на норми, права та обов'язки його діяльності щодо

інших. І що ще важливіше, номінація узагальнює і закріплює систему поглядів мовної спільноти на денотат, яка включає шаблони ставлення до нього осіб інших статусів та сценарії їхньої вербальної і невербальної поведінки. У цій статті ми розглянемо особливості номенів чоловіка у процесі узаконення шлюбних стосунків в українській та польській мовах.

В українській мові досліджуване поняття виражене лексемами *жених, наречений, молодий, суджений, князь*. Лексикографічний матеріал вказує на те, що деякі із цих номінацій можуть вживатися як синоніми (див. Табл. 1).

Таблиця 1

	Жених	Наречений	Молодий	Князь	Суджений
Глумачні словники	[18], [27], [15]	[18], [27], [15]	[18], [27], [15]	[18], [27], [15]	[18], [27], [15]
Синонімічні словники	[19], [23], [16]	[19], [23], [16]	[19], [23], [16]	[19], [23], [16]	[19], [23], [16]
Жених (коханий)		+ / + / + + / + / -	- / - / - + / + / -	- / - / - + / - / -	+ / + / + + / + / -
Наречений (коханий)	- / - / - + / + / +		+ / - / - + / - / +	- / - / - + / - / +	+ / - / - + / - / +
Молодий (чоловік)	- / - / - - / + / -	- / + / - + / - / -		- / - / - + / - / -	+ / - / - + / - / -
Князь	+ / - / - - / - / -	- / + / + - / - / -	- / + / + - / - / -		- / - / - - / - / -
Суджений (коханий)	- / - / - - / - / -	- / + / + + / + / -	+ / - / - + / - / -	- / - / - - / - / -	

Найчастіше ототожнюються лексеми *жених, наречений, молодий*. Однак семний склад цих номінацій і їх сполучуваність у контекстах (проаналізовано 7 україномовних текстів, обсягом понад 650 000 слововживань) цього не підтверджують. Номінації денотата у різних часо-просторових ситуаціях не є синонімами, оскільки у них відмінні сигніфікативний та конотативний компоненти. Лексема *жених* вживається у значенні «чоловік, який має намір взяти шлюб» [15, с. 366; 18, с. 478; 27, с. 519], контекст вказує на ситуацію, у якій він ще не отримав згоди від дівчини і її батьків: «До Ольги присватувалось чимало *женихів*, але всі вони були й не дуже багаті, і не дуже гарні» [І. Нечуй-Левицький, «Хмари»]. Номен *наречений* позначає чоловіка, який має одружитися, а контексти вживання вербалізують ситуацію, в якій жених отримав схвалення [15, с. 732; 18, с. 515; 26, с. 169]. Наприклад: «Докія і Василь Чоп'як видавали заміж свою одніську дитину, доньку свою Парасинку, за Тодорику, сина Онуфрія Жемчука, і йшли враз із донькою й *нареченим*, з батьками, нанашками і дружбами до пана, щоб просити його на весілля. Завтра мав відбутися шлюб, а позавтра – весілля» [О. Кобилянська, «Земля»]. Ми розглядаємо етап схвалення батьками жениха як нову ситуацію, оскільки шлюб може й не відбутися, наприклад: «Дівчина розповіла свою пригоду з *давнімнареченим*, і як той наставляв на те, аби вона розсталася з Ілією. Се не тяжко зробити, але чи воно на тім добре вийде? Нехай її карти порадять, що має вчинити, бо вона тепер надвоє розділена» [О. Кобилянська, «Земля»]. Як наслідок, чоловік, що мав одружитися з дівчиною, але не потрапив у ситуацію укладання шлюбу, не може називатися молодим, адже лексема *молодий* вживається на позначення чоловіка у день укладання шлюбу, на весіллі та незадовго після нього, що засвідчують контексти вживання [15, с. 685; 18, с. 582; 27, с. 786]. Наприклад: «Наум, побачивши, що вже усе готово, став одбирати людей: кого дружком, кого у піддружі, кого у старости, жінок у свашки, і усе по двоє, дівочку у світилки, парубків аж дванадцять у бояри, а *молодого* не треба було вибирати, бо Василь, її *посватаний жених*, був тутечки» [Г. Квітка-Основ'яненко, «Маруся»]. Наведений контекст ілюструє, по-перше, закономірне вживання словосполучення *посватаний жених* замість лексеми *наречений*; по-друге, вживання лексеми *молодий* під час підготовки до похорону дівчини, що мала взяти шлюб, який за народною традицією відбувається у форматі весілля

[9, с. 19]. Номінації *суджений* та *князь* функціонують лише в народнопоетичних текстах або в стилізованій художній літературі, і в контекстах узаконення чоловіком шлюбних стосунків – виступають синонімами лексем *наречений*, *молодий*. Лексема *суджений* вживається у значенні «чоловік, призначений долею» [15, с. 1411; 18, с. 227, 27, с. 824], актуалізується як синонім номінації *наречений*: «Раз сварила *судженого* в найбрутальніший спосіб, раз плакала тайком, а знов іншими хвилями бувала говірлива й весела і шила весільну сорочку» – та номінації *молодий*: «*Молодий*, одягнений також у новий кожух і сердак, стояв он тут непорядно й обертався все цілим тілом до кожного, хто говорив до нього, а наостанку заховався незаметно за кількох старших людей. Всі бачили, що пара не була дібрана й гарна, що дитина молода не почувала до свого *судженого* ні іскорки прив'язання, що була німим оруддям іншої волі» [О. Кобилянська, «Земля»]. Така взаємозамінність у контекстах можлива завдяки спільності усіх компонентів значення цих лексем. Відмінність полягає у культурно зумовленій внутрішній формі слова *суджений*, яка вказує на причину номінації – ситуацію, у якій дівчина не має права голосу, і тому чоловік, визначений долею, відразу стає її нареченим, а згодом – молодим. Номінація *князь* також функціонує як синонім лексем *наречений*, *молодий* [15, с. 549; 18, с. 258, 27, с. 199]. Наприклад: «Чи на те я виростала,.. щоб я тебе, лиха доле, тепер проклінала? На таку мене доріжку нянька готувала, про такого мені *князя* в колісці співала?» [У. Кравченко]. Причина появи цієї синонімії пов'язана з особливостями слов'янського весілля в період Княжої доби, які у вигляді архаїчної традиції (весілля як розігрування драми княжого двору) збереглися в обрядовості та відображені у лексико-семантичній системі мови [20, с. 197]. Отже, окремими номінаціями динамічного денотата слід вважати лексеми *жених*, *наречений* та *молодий*, оскільки вони називають чоловіка на різних етапах узаконення шлюбних стосунків. Правдивими синонімами лексем *наречений* і *молодий* є номени *суджений* та *князь*, які взаємозамінні в етнографічних контекстах, адже відмінні лише культурно-історичними компонентами значення.

Згідно із двомовними українсько-польськими та польсько-українськими словниками, лексеми *жених*, *наречений*, *молодий* мають по декілька відповідників у польській мові (див. Табл. 2). Номінації *суджений* та *князь* є безеквівалентною лексикою, тому відповідників не мають.

Таблиця 2

Словники	Жених		Наречений		Молодий	
	[24]	[11]	[24]	[11]	[24]	[11]
		[29]		[29]		[29]
Oblubieniec	- / -		- / -		- / -	
	+ / -		+ / -		+ / -	
Narzeczoney	+ / -		+ / +		- / -	
	+ / -		+ / +		- / -	
Pan mlody	- / -		- / -		+ / -	
	- / -		- / -		+ / +	
Nowożeniec	- / -		- / -		- / -	
	- / -		- / -		+ / +	

Словникове значення номінації *oblubieniec* – «чоловік, з яким жінка хоче одружитися або недавно одружилася» [4–6], реалізується у контекстах таким чином: «*Każdy chce zobaczyć balkon, na którym słynna dziewczyna słuchała miłosnych wyznań swojego oblubieńca*» [NKJP: Ksawery Kunikowski. Express Ilustrowany, 2003-07-05]. Також: «*Jej życie odmieniło się, gdy wyszła za mąż. Oblubieniec pochodził ze Starej Łubianki, ale pracował w Pile*» [NKJP: Andrzej Milczyński: Płanie z urodzenia, Gazeta Poznańska, 2001-12-24]. Лексема *narzeczoney* вживається у значенні «заручений чоловік у період одруження» [4–6]. Наприклад: «*Sposyb, w jaki to mówiła, zdradzał wyraźnie, że była narzeczonym zachwycona. Jednak i o praktycznej stronie małżeństwa nie zapomniiała* [E. Orzeszkowa, «Nad Niemnem»]. Номен *pan mlody* позначає чоловіка у день його шлюбу [4–6]. Наприклад: «*Ale pan*

młodygdzieś się w ostatniej chwili zawieruszył, więc siedząca już na bryczce Elżusia wniebogłoso wołała: «Franuś! Franuś», a gdy nadbiegł, mocno strofować go zaczęła» [E. Orzeszkowa, «Nad Niemnem»]. Лексема **nowożeniec** вживається у значенні «чоловік, який недавно вступив у шлюб», наприклад: «– Jak na **nowożeńca**, miłościwy pan nasz – szepnął do siedzącego przy sobie Spytka Ligęzy młody panicz z Melsztyna – trochę ma za posępne oblicze» [J. Kraszewski, «Król chłopów»]. У синонімічних словниках вказано, що номінації **oblubieniec**, **narzeczony pan młody**, **nowożeniec** можуть вживатися як синоніми, і цей список доповнюється лексемою **wybranek** [1; 7] (див. Табл. 3). Лексема **wybranek** функціонує в народнопоетичних текстах у значенні «коханий чоловік дівчини, обраний нею для шлюбу» [6].

Таблиця 3

Словники	Oblubieniec		Narzeczony		Pan młody		Nowożeniec		Wybranek	
	[1]	[7]	[1]	[7]	[1]	[7]	[1]	[7]	[1]	[7]
Oblubieniec			+ / +		+ / -		- / +		+ / +	
Narzeczony	+ / +				- / +		- / -		+ / +	
Pan młody	- / +		- / +				- / +		- / +	
Nowożeniec	+ / +		- / -		+ / +				- / -	
Wybranek	+ / +		- / +		- / +		- / -			

Словникові дефініції лексем **oblubieniec**, **narzeczony pan młody**, **nowożeniec** вказують на те, щовони називають чоловіка на різних етапах узаконення шлюбних стосунків. Мовний матеріал засвідчує, що у польській культурі ініціатива при узаконенні шлюбних стосунків надходить від жінки, це відбито у внутрішній формі номінацій чоловіка **oblubieniec**, **wybranek**. Ці лексеми номінують денотат на хронологічно першому етапі узаконення шлюбних стосунків (намір одружитися), отже, мають спільні компоненти значення, є взаємозамінними у контекстах, тому вважатимемо їх правдивими синонімами. Другий етап (домовленість про шлюб), експлікований лексемою **narzeczony**, яка вступає у синонімічні відношення з номінаціями **oblubieniec**, **wybranek** через те, що жінка робить вибір самотужки, і обраний нею кандидат відразу отримує домовленість про шлюб, наприклад: «*Wujenka Michalina urządziła nawet «zaręczynowy» obiad, na ktryym Holszańscy odgrywali rolę szczególnie uprzywilejowanych, jako jedyni znający osobiście wybranego Agnieszki. Niechcicowie, radzi zdanemu egzaminowi, pogodzili się z nieznanym narzeczonym, zwłaszcza Śe widzieli córkę wesolą i szczęśliwą jak nigdy»* [M. Dabrowska, «Noce i dnie»]. Номінація **pan młody** не є синонімом усіх зазначених у Табл. 3 лексем, оскільки називає денотат у відмінній ситуації (день шлюбу), що є окремим етапом процесу узаконення шлюбних стосунків. Лексема **nowożeniec** номінує чоловіка на останньому етапі досліджуваного процесу. Вона не є синонімом лексеми **pan młody**, оскільки функціонує у контекстах, які експлікують ситуацію після укладання шлюбу. Внутрішня форма лексеми **nowożeniec** зумовлює актуальність вживання цієї номінації протягом обмеженого проміжка часу, доки відбувається святкування із приводу одруження, у шлюбну ніч і незадовго після цього.

За основу розрізнення лексем у контрастивних парах беремо дані мови-еталону (українська мова) та переносимо їх на площину значень мови-мети (польська мова). Застосовуємо двовекторний тип контрастивного аналізу, за допомогою якого порівнюємо семантичні структури лексем і засоби їх відображення. Для цього необхідно ввести третій компонент для кожної контрастивної пари – позамовне поняття, сформульоване метамовою, яке виступатиме функціонально-семантичною категорією зіставлення [25, с. 42].

Основою формулювання позамовних понять є хронологічна послідовність етапів узаконення шлюбних стосунків: 1) «намір одружитися»; 2) «домовленість про одруження»; 3) «день шлюбу з моменту його укладення»; 4) «день весілля до ранку після шлюбної ночі» (див. Табл. 4).

Таблиця 4

№	Українська мова	Поняття	Польська мова
1.	<i>жених</i>	«чоловік з наміром одружитися»	-
	-	«чоловік з яким жінка хоче вступити у шлюб»	<i>oblubieniec, wybranek</i>
2.	<i>наречений (суджений, князь)</i>	«заручений чоловік до укладення шлюбу»	<i>narzeczony (oblubieniec, wybranek)</i>
3.	<i>молодий (суджений, князь)</i>	«чоловік у день шлюбу з моменту його укладення»	<i>pan młody</i>
4.	<i>молодий</i>	«чоловік у день весілля до ранку після шлюбної ночі»	<i>nowożeniec</i>

Отже, в основі розрізнення засобів номінації чоловіка на етапі «намір одружитися» лежить зіставлення семи «ініціатива одруження»: від чоловіка (*жених*), від жінки (*oblubieniec, wybranek*). Як наслідок – відмінними також будуть вектори почуття кохання. У семантичній структурі лексеми *жених* сема «кохання до жінки» є лише потенційною, водночас для лексем *oblubieniec, wybranek* сема «кохання до чоловіка» є диференційною. Тому ці номінації можуть виступати лексичними відповідниками, але не еквівалентами. Лексичними еквівалентами вербалізації поняття «домовленість про одруження, до укладання шлюбу» є лексеми *наречений – narzeczony*. Синоніми цих номінів: *суджений, князь* та *oblubieniec, wybranek* – належать до безеквівалентної лексики, адже основою цих номінацій стали специфічні культурно-історичні реалії. Номінації *молодий ipan młody* позначають досліджуваний денотат у день шлюбу з моменту його укладення, мають спільну внутрішню форму, тому є лексичними еквівалентами української та польської мов. Поняття «чоловік у день весілля до ранку після шлюбної ночі» має окрему номінацію тільки у польській мові – лексему *nowożeniec*. В українській мові у цьому значенні функціонує лексема *молодий*. Проте у словнику Б. Грінченка зазначений застарілий номін – *новобрачний* [18, с. 582], який за семантичною структурою є еквівалентом номінації *nowożeniec*.

Перспективи подальших досліджень полягають у написанні дисертаційної роботи, в якій буде здійснено контрастивний аналіз номінацій родинної спорідненості на матеріалі української, польської та англійської мов.

Список використаної літератури

1. Broniarek W. Gdy Ci Słowa Zabraknie. Słownik Synonimów / W. Broniarek. – Warszawa, 2005. – 1118 s. – Режим доступу: www.synonimy
2. Glaz A. The linguistic worldview, Ethnolinguistic, Cognition and Culture / A. Glaz, D. Danaher, P. Lozowski (eds). – 2013. The Linguistic Worldview: Ethnolinguistics, Cognition, and Culture. – Режим доступу: www.academia.edu
3. Higashino Yumi. «Cultural equivalence: its effectiveness and complications – Has ‘white gloves’ achieved the equivalent effect of ‘shiro tabi’?» // Interpretation Studies. – No 1. – December 2001. – P 53–63. – 2001 by the Japan Association for Interpretation Studies. – Режим доступу: <http://jaits.jp.org>
4. Mały słownik języka polskiego / pod red. S. Skorupki I inn. – Warszawa, 1968. – С. 508.
5. Słownik języka polskiego / red. M. Szymczak. – Warszawa, 1981. – Т. I–III.
6. Słownik języka polskiego / red. W. Doroszewskiego. – Warszawa, 1958–1969. – Т. I–XI.
7. Słownik synonimów. – Режим доступу: <http://synonim.net>
8. Апресян Ю. Д. Синонимия и синонимы / Ю. Д. Апресян // ВЯ. – 1969. – № 4. – С. 75–91.
9. Байбури А. К. Похороны и свадьба / А. К. Байбури, Г. А. Левинтон // Исследования в области балтославянской духовной культуры: погребальный обряд. – М., 1990. – С. 18–29.
10. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: (монографія) / Ф. С. Бацевич. – Львів : ПАІС, 2010. – 336 с.
11. Бачинський Д. В. Польсько-український та українсько-польський словник / Д. В. Бачинський, А. В. Задніпряна, М. М. Хотинська. – К.: Чумацький Шлях, 2009. – 538 с.
12. Бережан С. Г. О критериях синонимичности в лексике / С. Г. Бережан // ФН. – 1967. – № 4. – С. 47–55.
13. Булаховский Л. А. Введение в языкознание. Ч. 2 / Л. А. Булаховский. – М.: Учпедгиз, 1953. – 178 с.
14. Васильев Л. М. Проблема лексического значения и вопросы синонимии / Л. М. Васильев // Лексическая синонимия. – М.: Наука, 1967. – С. 16–26.

15. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
16. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови / С. Караванський. – К.: Українська книга, 2000. – 480 с.
17. Голубовська І. О. Проблеми зіставно-конфронтативного вивчення національно-мовних картин світу / І. О. Голубовська // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – Вип. 24. – С. 39–42.
18. Грінченко Б. Д. Словарь української мови: – Т. 1–4 / Б. Д. Грінченко. – К., 1958–1959.
19. Деркач П. М. Короткий словник синонімів української мови / П. М. Деркач. – Львів; Краків; Париж: Просвіта, 1993. – 208 с.
20. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість: навчальний посібник / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. – К.: Знання-Прес, 2006. – 591 с.
21. Левицкий В. В. Семасиология: монография для молодых исследователей / В. В. Левицкий. – Винница: Нова Книга, 2012. – 680 с.
22. Найда Ю. А. К науке переводить. Принципы соответствий / Ю. А. Найда // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике: сборник статей. – М., 1978. – С. 114–136.
23. Полюга Л. М. Словник синонімів української мови / Л. М. Полюга. – К.: Довіра, 2006. – 477 с.
24. Польсько-український словник: у 2 т. / ред. кол.: А. І. Генсьорський, Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1960. – 609 с.
25. Посох А. В. Компонентный анализ семантики // Методы изучения лексики. – Минск: Издательство БГУ, 1975. – С. 38–47.
26. Русанівський В. М. Інформаційно-лінгвістичні основи сучасної тлумачної лексикографії / В. М. Русанівський, В. А. Широков // Мовознавство. – 2002. – № 6. – С. 7–48.
27. Словник української мови: в 11 тт. – К.: Наукова думка, 1970–1980.
28. Стернин И. А. Контрастивная лингвистика. Проблемы теории и методики исследования / И. А. Стернин. – Воронеж, 2004. – 206 с.
29. Українсько-польський, польсько-український словник / М. Юрковський, В. Назарук. – К.: Школа, 2003. – 932 с.
30. Чубур Т. А. Национальная специфика семантики слова и проблемы ее лексикографической фиксации: автореф. дис. ... канд. фил. наук: 10.02.19 – теория языка / Т. А. Чубур. – Воронеж, 2005. – 23 с.

Буряк В. В. Сопоставления номенов на обозначение мужчины в процессе засвидетельствование брачных уз на материале украинского и польского языков.

Анотація

В статті проведено контрастивний аналіз номенів чоловічості в процесі узаконювання шлюбних відносин в українському і польському мові. Ураховано особливості контрастивного аналізу номінацій динамічного денотата. Обґрунтовано тезис про неприналежність номінацій денотата в нових часово-просторових ситуаціях до розряду синонімів.

Ключевые слова: контрастивная семантика, синонимия, динамичный денотат, номинация, межъязыковые лексические соответствия, языковая картина мира.

Burak V. V. Comparison of male nominae in the process of legalization conjugal relationships on the Ukrainian and Polish Language material.

Summary

The problem of interlingual lexical correspondences occupies an important place among the urgent issues of comparative semantics. Solving the problem of cultural equivalence of interlingual correspondences and creating a mechanism by isolating the cultural connotations in semantic structures of lexemes in contrasted pairs significantly increased the adequacy of translation, influenced the quality of lexicographical sources compilation and became the basis for contrastive linguistic research. However, there remain many issues that need clarification, in particular it concerns the peculiarities of the use of the analysis towards various lexical groups. The aim of this work is to substantiate the absence of synonymy between dynamic denotatum nominae (nomens) (the one that can function in different situations, which change over time) In particular, the contrastive analysis of male nominations in the process of legalization of marital relations in the Ukrainian and the Polish languages was conducted, Features of contrastive analysis of dynamic denotatum nominations were taken into account. The thesis about non-belonging of denotatum nominations in new temporal-spatial situations to the category of synonyms was substantiated.

Key words: contrastive semantics, synonymy, dynamic denotatum, nomination, interlingual lexical correspondences, linguistic worldview.